

■ Pismo kroatista Artura R. Bagdasarova ususret Danima hrvatskoga jezika

Hrvatski jezik najveća je svetinja hrvatskoga naroda

Temelj jedinstva hrvatske države svakako je jezik, upravo hrvatski, a ne bilo koji drugi. On oblikuje opće građansko, kulturno i obrazovno prostranstvo. I služiti se njim na visokoj razini treba svatko u Hrvatskoj. Valja mu posvećivati što više pozornosti i voditi skrb o njemu na svim razinama javnoga općenja, od škole do državnih ustanova, jer jezik nije zrak koji postoji sam po sebi, njega stalno moramo svjesno njegovati, pomnivo proučavati, brižno čuvati i razvijati.

Veleštovani Hrvati! Svima vama u domovini Hrvatskoj, svima vama raseljenima diljem svijeta, vašim školarcima, sveučilištarima, profesorima i kolegama hrvatskoga jezika čestitam Dane hrvatskoga jezika!

Deklaracija je svjedočila o jedinstvu Hrvata

Diljem Lijepe vaše svake godine, od 11. do 17. ožujka slavite Dane hrvatskoga jezika. Taj sudbonosni povijesno-kulturni javnokaz (manifestacija) utemeljen je odlukom Hrvatskoga sabora 1997. godine, na spomen »Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga jezika«. Deklaracija je objavljena u ondašnjem tjedniku »Telegram« 17. ožujka 1967. godine s potpisima osamnaest hrvatskih znanstvenih i kulturnih ustanova. Tekst Deklaracije sastavila je tjedan prije u prostorijama Matice hrvatske skupina uglednih hrvatskih znanstvenih, književnih i kulturnih djelatnika, kao što su: Miroslav Brandt, Dalibor Brozović, Radoslav Katičić, Tomislav Ladan, Slavko Mihalić, Slavko Pavešić, Vlatko Pavletić. Trinaestoga ožujka 1967. Upravni odbor Matice hrvatske prihvatio je tekst Deklaracije i razaslao ga na potpisivanje. Već 15. ožujka povijesnu izjavu potpisalo je tadašnje Društvo književnika Hrvatske (danas Društvo hrvatskih književnika), a ubrzo zatim i druge hrvatske ustanove. Deklaracija je svjedočila o nepokolebljivom i nerazdvojnem etnolingvokulturnom jedinstvu Hrvata u pogibeljnim vremenima povijesnoga raspuća. Bila je to borba hrvatske etnojezične zajednice za posebnost i samostalnost hrvatskoga jezika i njegove bogate kulturne baštine.

»Taj je most naš materinski jezik«

Vrijedi također napomenuti da je u zastupničkom govoru u Hrvatskom saboru 2. svibnja 1843. Ivan Kukuljević Sakcinski uz ostalo rekao i ovo: »Crni oblaci, puni dažda i grada, vise nad nami i domovinom našom, silne velike vode obkoljivaju nas od svih strana i groze nam se strašnom poplavicom; kako se možemo od nje osloboditi, nego ako jame i kanale kopali budemo, po kojih će se vode ocediti i ako tvrđi most sagradili budemo, po kojem ćemo na suhom preko njihovih proci i od svake pogibelji izbaviti se; taj je most naš materinski jezik; ako smo mi njega doma ustanovili, utvrdili i podigli, ne imamo se strahiti već ništa od nikakove strane, od nikakove stvari!!!« (S. Mirković, »Ivan Kukuljević Sakcinski«, str. 11-12, Zagreb, 1861). Od poznatoga Kukuljevićeva govora na hrvatskom jeziku do priznanja hrvatskoga kao službenoga jezika protekle su četiri godine. Hrvatski sabor je 23. listo-

Hrvatski jezik jest i bit će na prvom mjestu sadašnjim i budućim naraštajima koji će ga znati braniti od svih nasrtaja koji mu prijete sada i u budućnosti jer je vlastiti jezik potvrda postojanja i trajanja. Jer, ako umre jezik, umrijet će i njegov narod; ako pak živi jezik, živjet će i njegov narod.

pada 1847. na Kukuljevićevu inicijativu umjesto latinskoga proglasio službenim hrvatski jezik. Kao uspomenu na taj važni povijesni događaj družba Braća hrvatskoga zmaja 1997. godine podigla je u Varaždinskim Toplicama spomenik hrvatskomu jeziku.

Svaki narod vlastiti jezik voli i njeguje

U proslavu knjige »Počelo je u Rimu« prof. Stjepan Krsić piše: »Jezik je (...) bitna odrednica i sastavnica identiteta svakom narodu, vezi tkivo i najbolji jamac njegovu kulturnom i političkom jedinstvu. Zato govoriti o jeziku znači govoriti o narodu koji njime govori. Bez jezika, zapravo, nema ni naroda. Narod, naime, stvara jezik, ali i jezik stvara narod, pa čak i pojedince.«

»Jezik je grad u izgradnji kojemu svaki čovjek može pridodati poneki kamenčić« (Emerson, »Quotation and Originality«). Narod se, prije svega, poznaje i priznaje po jeziku, a nerijetko se i poistovjećuje s njime. On je »znak raspoznavanja svakoga naroda« (Samuel Johnson). Možda sve te pojmove najbolje izražava činjenica da je hrvatska imenica »jezik« u prošlosti bila sinonimni izraz za »narod«. Zbog toga je sasvim razumljivo da svaki narod vlastiti jezik voli, njeguje, proučava i čuva kao najveću svetinju. U tom hrvatski narod nije nikakva iznimka. On je za očuvanje svojega jezika vodio

borbu ne manju od one koju je vodio za vlastitu slobodu i neovisnost. »Zatreš li jezik, zatro si narod« (Fran Kurelac). »Takvih je pokušaja bilo dosta i ne u tako dalekoj prošlosti« (S. Krsić, »Počelo je u Rimu«, str. 13, Dubrovnik, 2009). Dodali bismo ovom ulomku i riječi akademika Stjepana Babića koji je upozorio: »Jezik je i štit naroda kojemu pripada, a to ne mora biti vidljivo onima čiji jezik nije u pitanju« (Jezik, sv. 5, str. 195, Zagreb, 2008).

Materinski jezik Hrvata je svetinja

Ima ih i sada u Europskoj Uniji koji hrvatski jezik nazivaju »hrvatskosrpski«, »hrvatski ili srpski«, »jezik zapadnoga Balkana« čak i »bošnjačko-crnogorsko-hrvatskosrpski« (slični službenom nazivu »srpsko-hrvatsko-slovenački jezik« u Vidovdanskom ustavu KSHS-a iz 1921. godine) ne poštujući ni Ustav Republike Hrvatske, ni hrvatski narod. Možda koga u Europskoj Uniji i zadovoljava naziv hrvatskosrpski jezik, ali Hrvate u domovini i iseljenstvu pak ne. Hrvati od pamtljivejeka svoj jezik nazivaju hrvatskim. Na Bašćanskoj ploči Zvonimir je nazvan kraljem hrvatskim koji naravno kao kralj Hrvata govori hrvatski. Čovjek koji ne poštuje svoj jezik, ne poštuje ni svoj narod, a tko ne cijeni svoj narod, ne cijeni ni svoju mater. Materinski jezik Hrvata je svetinja kao i mati od koje se jezik uči. Od svojega rođenja hrvatska djeca trebaju slušati i upijati glasove i riječi materinskoga jezika. Hrvatski književni jezik kao narodna svetinja u svojem standardnom obliku slični istobitnom Trojstvu. Ima tri narječja: čakavsko, kajkavsko i štokavsko u jednom i jedinstvenom obličju koji nazivamo hrvatski jezik. Jedinstvo hrvatskoga jezika je tronarječno. Svako od triju narječja jest bit hrvatskoga jezika. Narječja su s jedne strane različita, svako ima svoje jezične posebnosti, a s druge strane ipak nalaze u tijesnom jezičnom suodnosu. I božanske su osobe različite jer se razlikuju po svojim izvornim odnosima, ali su ipak tijesno povezane. Ne vjerujemo u tri boga nego u jednoga i jedinoga koji se iskazuje trojstveno kao: Otac, Sin i Duh Sveti. Isto tako ne učimo tri narječja nego jedan nedjeljiv književni jezik. Hrvatski književni jezik je istobit (identitet) tronarječne književnojezične baštine.

Ako umre jezik, umre i narod

Temelj jedinstva hrvatske države svakako je jezik, upravo hrvatski, a ne bilo koji drugi. On oblikuje opće građansko, kulturno i obrazovno prostranstvo. I služiti se njim na visokoj razini treba svatko u Hrvatskoj. Valja mu posvećivati što više pozornosti i voditi skrb o njemu na svim razinama javnoga općenja, od škole do državnih ustanova, jer jezik nije zrak koji postoji sam po sebi, njega stalno moramo svjesno njegovati, pomnivo proučavati, brižno čuvati i razvijati. Nedvojbeno je, pa i sasvim razumljivo, da ljudi oduvijek cijene, poštuju i vole ponajprije svoje. Tako je i s jezikom. Hrvatski jezik jest i bit će na prvom mjestu sadašnjim i budućim naraštajima koji će ga znati braniti od svih nasrtaja koji mu prijete sada i u budućnosti jer je vlastiti jezik potvrda postojanja i trajanja. Jer, ako umre jezik, umrijet će i njegov narod, ako pak živi jezik, živjet će i njegov narod. (Moskva)

■ Ususret proglašenja blaženim Miroslava Bulešića

Kardinal Kuharić: Bulešić je sveti mučenik

● Franjo Kuharić

● Miroslav Bulešić

Ilija Jakovljević

Desetljećima hrvatski puk hodočasti od Laništa do Svetvinčenta na grob istarskog Stepinca, sluge Božjeg Miroslava Bulešića, »dobrog i idealnog svećenika«, kako ga je nazvao sam bl. Alojzije Stepinac. Najveći hodočastnik među Hrvatima bio je Stepinčev nasljednik, omiljeni i veliki hrvatski kardinal Franjo Kuharić 24. kolovoza 1997. godine. Prvi je put jedan zagrebački nadbiskup hodočastio na grob istarskog mučenika i u tom svečanom času, na prepunom trgu u Svetvinčentu, istaknuo je da su život i smrt Miroslava Bulešića nadahnuti »istim duhom kojim je disao, vjerovao i živio sluga Božji Alojzije Stepinac. Isti duh, ista vjera«. Nakon pedeset godina od mučeništva hrvatski je kardinal odao najveće priznanje Bulešiću stavljajući ga uz bok bl. Stepincu, najvećem svjedoku vjere u 20. stoljeću na hrvatskom tlu. Ta dva hrvatska velikana ispovijedaju uskrсну vjeru prve Crkve, vjeru da je Isus Krist bio raspet, umro i uskrsnuo. Ispovijedajući tu vjeru, Stepinac i Bulešić, poput apostola i mučenika Crkve, spremno prihvaćaju mučeništvo iz ljubavi prema Bogu i Crkvi. Njihova vjera, spremnost na mučeništvo, prožeta je ljubavlju ne samo prema Bogu, nego u času svoje smrti opraštaju svojim mučiteljima, i to ih čini istinskim kršćanskim mučenicima i najvećim svjedocima vjere.

»Njegov svećenički život kristalno je jasan«

Kardinal Kuharić, nakon misnog slavlja u Svetvinčentu, napisao je porečkom i pulskom biskupu Antunu Bogetiću: »Dragi oče biskupe! (...) Ja vam zahvaljujem za Vaš poziv bez kojeg ne bih došao u Svetvinčent niti tako upoznao toga svetog mučenika.« Kardinalove riječi »sveti mučenik« samo su potvrdile onu vjeru istarskih Hrvata u svetost života i mučeničke smrti Miroslava Bulešića te teološku opravdanost hodočaća i molitve na Bulešićev grob. Mučenička smrt je najveće svjedočanstvo vjere te ona oplemenjuje svakog onoga koji dolazi u dodir s mučnikom. Na grobu mučenika prigibamo svoja koljena i pogled vjere usmjerujemo prema Bogu. Fizički biti bliz mučeniku znači duhovno biti bliži Bogu, jer doticaj sa svetim uvodi nas u svetost i čini dionicima svetoga. Ono što je Stepinčev grob u zagrebačkoj katedrali, to je danas Bulešićev grob u župnoj crkvi u Svetvinčentu. Kardinal Kuharić je posvjedočio: »Što je sluga Božji Stepinac za cijelu Crkvu u Hrvata, to može biti sluga Božji Bulešić za Crkvu u Istri, a i šire. Divan svećenički lik koji može svremenim

mladim svećenicima biti privlačan i jasan primjer i uzor.« Te riječi dobit će svoju puninu deset godina kasnije kad su 2007. godine hrvatski biskupi i svećenici hodočastili na Bulešićev grob da bi iz Bulešićeva svećeništva crpli snagu za vlastito svećeništvo. Mučeničku Crkvu u hrvatskom narodu u 20. stoljeću predvodi bl. Alojzije Stepinac uz brojnu braću i sestre u vjeri, među kojima je u Istri među prvima sluga Božji Miroslav Bulešić, uz bl. Francesca Bonifacija, župnika iz Krasice.

Svećeništvo se živi samo na Božjim izvorima

Kardinal Kuharić je također napisao: »Mučeništvo Miroslava Bulešića i njegov svećenički život kristalno je jasan.« Jasnoća mučeništva odlikuje se u duhovnoj pripravi na taj uzvišeni čin, spremno dočekati taj čas i u tom času uskliknuti: »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!« Tako umiru kršćanski mučenici i zato jesu duhovni »magnet« koji vjernike, ali i ljude dobre volje privlače Bogu. Molitva na mučeničkom grobu biva najusludnija, jer sam mučenik zagovora pred Božjim prijestoljem.

Svjedoci smo mnogih uslišanja koja su vjernici zadobili na grobu bl. Alojzija Stepinca, ali i sluge Božjeg Miroslava Bulešića. Upravo razmišljajući kamo poći na Uskršni ponedjeljak ili u uskršnom tjednu, učiniti Emaus, kako su to činili naši stari, samo se po sebi nameće rješenje: hodočastiti na grob mučenika, na grob Miroslava Bulešića, poput onih svetih žena koje su išle na Isusov grob.

Kardinal Kuharić, promatrajući lik bl. Stepinca i Bulešića, svjedočio je da se istinsko svećeništvo temelji i živi na Božjim izvorima, jer Bog je taj koji je u svoju svećeničku službu pozvao Stepinca i Bulešića, a ne na ljudskoj mudrosti. »Svećenik koji živi svoj poziv revno, zauzeto, čisto i velikodušno, 'žudeći za mučeništvom', nema nikakve sumnje u svoj identitet i nije mu potrebno taj identitet otkrivati u nekoj sociologiji ili čak psihoanalizi. U Bulešićevu životu sve je kristalno jasno što je mislio o svećeništvu i kako ga je živio. Jasno je i to da se autentično svećeništvo može živjeti samo na Božjim izvorima, a ne na ljudskoj psihoanalizi« - napisao je kardinal Kuharić.

Sada se Crkva u Istri duhovno priprema za novo slavlje kad će i svečano biti proglašen Bulešić blaženikom. U iščekivanju toga dana, najznačajnijeg dana za vjernike u Istri, Crkva u Istri u tom događaju gleda konačni izlazak iz zagrljaja komunizma u Istri i definitivan ulazak u »obećanu zemlju«, koju su nagovještavali bl. Stepinac i Bulešić, a u koju je uveo hrvatski Moj-sije, kardinal Franjo Kuharić. ■